

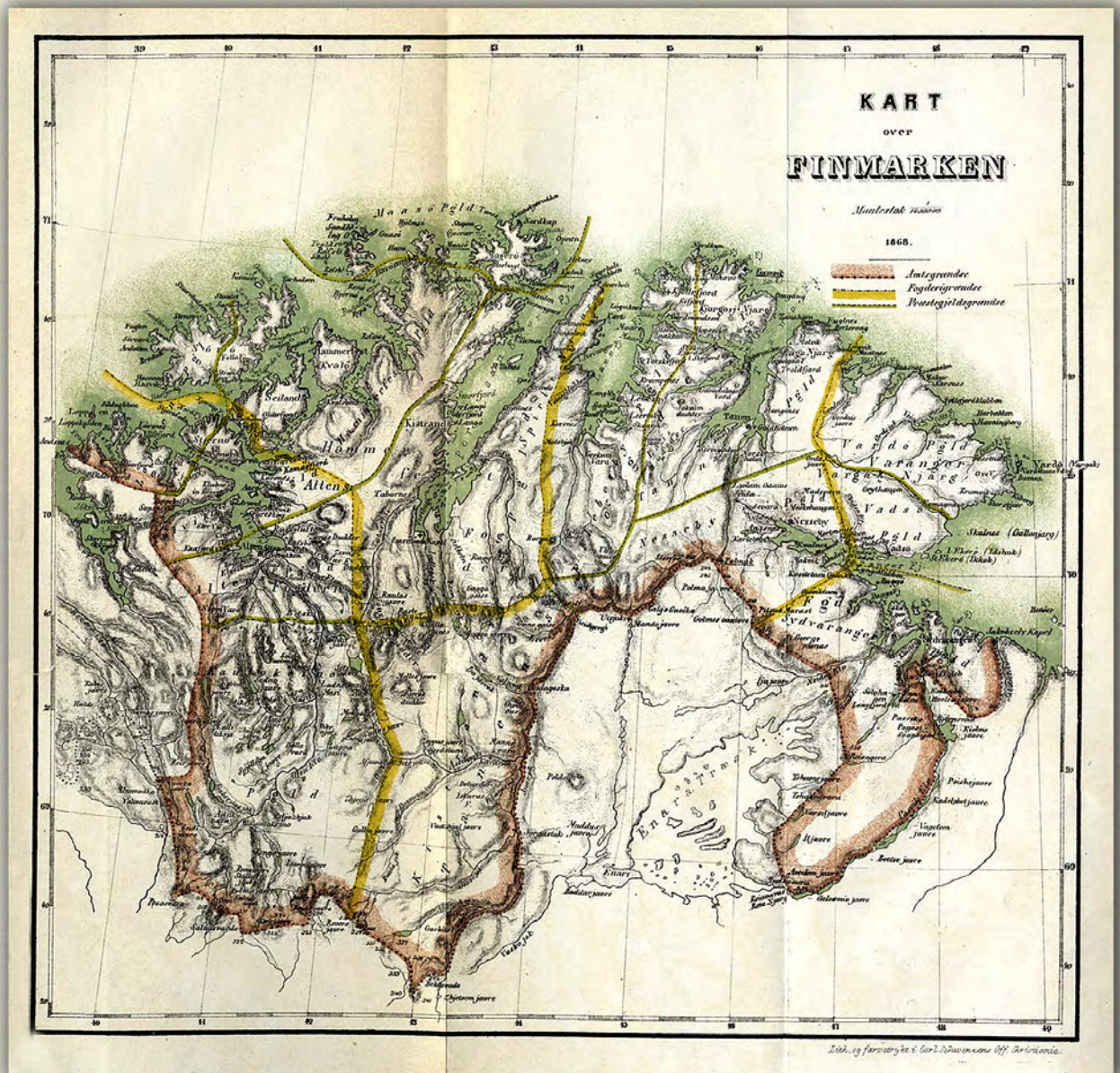
Finnmarkseiendommen
Finnmárkkkuopmodat

HISTORIEN OM FINNMARKSEIENDOMMENS
TI FØRSTE ÅR, BAKGRUNN OG MULIGHETER

2006 – 2016

Kart over Finnmark i 1868 som viser Amt-, Fogderi- og Prestegjeldsgrenser.

UTGIVER:

Finnmarkseiendommen – Finnmarkkuopmodat,
 Torget, 9711 Lakselv • post@fefo.no • www.fefo.no

FORSIDEFOTO: Marit Eggen

SISTESIDEFOTO: Odd Angel

DESIGN OG OMBREKNING: Trykkeriservice AS

Forord

Den 1. juli 2006 ble statens grunn i Finnmark overført til Finnmarkseiendommen (FeFo). Denne handlingen skjedde som en følge av Finnmarksloven og etter en langvarig politisk prosess.

I dette enkle jubileumsskriftet vil vi fortelle historien om FeFo - om hvorfor og hvorledes denne virksomheten er utviklet til det den er i dag.

Vi i Finnmark har, gjennom den unike løsningen som ble valgt, fått råderetten over storparten av fylkets grunn og naturressurser og den avkastning dette gir. I de første 10 årene har FeFo utviklet virksomheten slik at den kan være med på å legge til rette for en utvikling i fylket som skaper attraktive og levedyktige samfunn i Finnmark og dermed også styrke grunnlaget for samisk kultur.

Dette jubileumsskriftet er basert på offentlige kilder som forarbeidene til Finnmarksloven, rapporter fra Norut, egne årsmeldinger og strategiske planer. Det foreligger et påbegynt notat om FeFos historie fra virksomhetens første direktør, Jon Aarseth Meløy som døde januar 2016. Mange opplysninger og vurderinger er hentet fra dette notatet. Videre er det innhentet opplysninger fra tidligere og nåværende medarbeidere.

Lakselv 1. juli 2016

Marit Kirsten Anti Gaup
Marit Kirsten Anti Gaup
Styreleder

Jan Olli
Jan Olli
Direktør/Daglig leder

Forord

1. Finnmarkseiendommen – en virksomhet uten like
2. Det grenseløse land
3. Ny respekt for samisk identitet og kultur
4. Diskusjon rundt Finnmarksloven
5. Mer enn symbolhandling og formalitet
6. Interimsperioden – FeFo eller FoFe
7. Den nye virksomheten tar form
8. Rolleavklaring og konsensus som arbeidsform
9. Tillitskonflikten i 2009
10. Finnmarkseiendommen under lupen
11. Fra oppbygging til ordinær drift
12. Forholdet til Finnmarkskommisjonen
13. Utviklingen på virksomhetsområdene
 - 13.1 Grunn og rettigheter
 - 13.2 Næring og utvikling
 - 13.3 Utmark
 - 13.4 Friluftsliv og Grønne midler
14. Strategisk plan 2015

Offisiell åpning av FeFo den 1. juli 2006 i Lakselv. Foto: FeFo arkiv.

1. Finnmarkseiendommen (FeFo) – en virksomhet uten like

Gjennom Finnmarksloven har befolkningen i Finnmark oppnådd en helt unik posisjon og mulighet. Eiendomsretten til det som en gang var statens grunn i Finnmark ble overført til FeFo, en virksomhet som i realiteten eies av Finnmarks innbyggere og styres av folk som bor her. **Avkastningen av grunn og naturressurser på Finnmarkseiendommen blir forvaltet i Finnmark til gode for de som nå og i fremtiden er bosatt i fylket.**

Finnmarkseiendommen er en spesiell virksomhet. Justisdepartementet omtaler virksomheten som «*et eget rettssubjekt av sitt eget slag*». Det betyr i vanlig språkbruk at det ikke fins maken. Denne selvstendige og uavhengige virksomheten står i dag som eier av over 46 000 kvadratkilometer, eller om lag 95 prosent av arealene i Finnmark. Dette tilsvarer et område som er større enn Danmark. Disse arealene gir grunnlag for reindrift, jordbruk og skogbruk, utmarkshøsting i ulike former, tomter til bolig, hytter og næringsbygg, mineral- og energiproduksjon, og ikke minst friluftsliv, jakt og fiske.

I tillegg til å fastsette at tidligere statsgrunn i Finnmark skulle overføres til et nytt lokalt eierskap, bestemmer også Finnmarksloven hvordan denne virksomheten skal styres og hvilket formål som skal ligge til grunn for forvaltningen av areal- og

naturressursene.

FeFo er ikke et myndighetsorgan. Virksomheten må forholde seg til norske lover, kommunale planer og vedtak og statlige bestemmelser på samme måte som alle andre. FeFo er først og fremst **en grunneier som har ansvar for å forvalte ressursene på en bærekraftig måte. Dette skal skje til beste for innbyggerne i fylket og særlig som grunnlag for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv.**

FeFo ledes av et styre på seks personer; tre styremedlemmer oppnevnt av Sametinget og tre av fylkestinget. Styret velger selv leder og nestleder. Dersom ingen kandidater får flertall, utpeker fylkestinget i oddetallsår og Sametinget i partallsår hvem av medlemmene som skal være leder. Selv om styret ikke forholder seg til en generalforsamling av eiere eller medlemmer, som er vanlig i andre selskap eller organisasjoner, legger styret og administrasjon vekt på å ha nær kontakt og dialog med oppnevningorganene Finnmark fylkesting og Sametinget. Det er disse organene som har ansvar for å gi FeFo et representativt og kompetent styre.

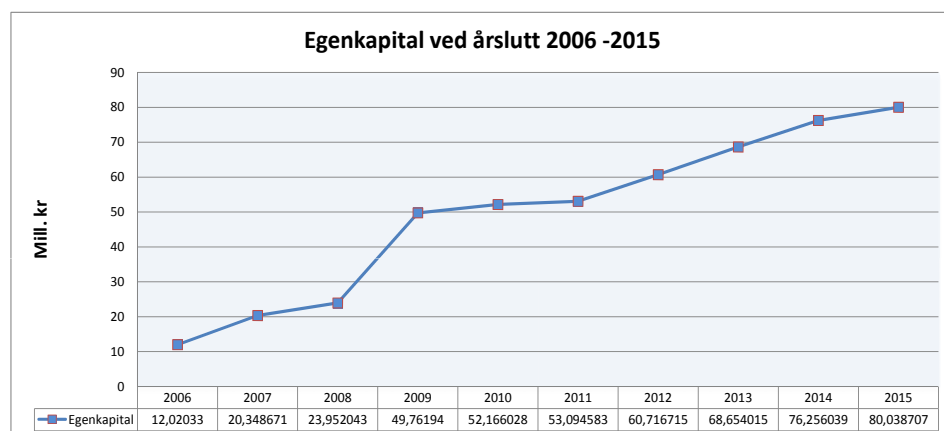
Finnmarksloven er etnisk nøytral på den måten at den enkelte innbyggeres rettsstilling er uavhengig av etniske tilhørighet eller bakgrunn. I praksis betyr dette at FeFo behandler alle individer likt.

Bakgrunnen for en egen Finnmarkslov og opprettelsen av FeFo var knyttet til det samepolitiske arbeidet og de utredningene som fant sted i siste halvdel av 1900-tallet. Parallelt med dette foregikk det også et internasjonalt arbeid om urfolks rettigheter.

Finnmarksloven og opprettelsen av FeFo ivaretar hensynet til samisk kultur og næringsvirksomhet og til Norges folkerettslige forpliktelser. Dette skjer først og fremst gjennom Sametingets rolle som oppnevningorgan for styret i Finnmarkseiendommen, og gjennom at Sametinget er gitt mulighet til å utarbeide egne retningslinjer som skal legges til grunn for vurderingene om endret bruk av utmark. Slike retningslinjer er et sentralt premiss i behandlingen av aktuelle saker.

Mange individer og grupper har, gjennom lang tids bruk, opparbeidet rettigheter på den grunnen som FeFo nå står som eier av. Det er Finnmarkskommisjonen som har til oppgave å kartlegge og utrede slike rettighetsspørsmål. Det er også, gjennom Finnmarksloven, opprettet en egen domstol som behandler aktuelle tvistesaker. FeFos rolle er å medvirke til at aktuelle rettighetsspørsmål blir belyst, avklart og respektert.

FeFo er en selvstendig og uavhengig virksomhet med lovbestemte samfunnsoppgaver. Virksomheten skal være selvfinansierende. Da FeFo startet arbeidet i 2006 var egenkapitalen beskjeden og en måtte basere seg på lån for å komme i gang. I dag er det bygd opp egenkapital som gir trygghet og handlefrihet.

2. Det grenseløse land

Finnmark var grenseløs inntil 1751. Tegning fra Carta Marina, Olaus Magnus år 1539. Landområdene ble annektert av kongen som i 1775 startet å måle opp private eiendommer, hovedsaklig til norske bosettere.

Etableringen av Finnmarkseiendommen, og denne virksomhetens helt spesielle rolle og utforming, kan bare forstås i lys av historiske og politiske forhold med røtter langt tilbake i tiden.

Finnmark var lenge et grenseløst område. Land og vann var rikelig tilgjengelig for alle, nærmest som et fritt gode. Arealer og naturressurser ble brukt på en måte som innebar at det var lite behov for å etablere eiendomsrett i den form vi kjenner fra andre områder. Som et eksempel på denne spesielle situasjonen er det nok å peke på at nasjonsgrensene først ble etablert lenge etter at slike grenser var trukket i resten av Europa. Grensen til Finland ble fastsatt i 1751 og mot Russland først i 1826.

Landet har fra gammelt av vært bebodd av to folkegrupper, samer

og nordmenn. Senere kom det også et betydelig innslag av kvener, folk med finsk bakgrunn.

Utover 1800-tallet utviklet det seg en sterk norsk nasjonalisme med negative holdninger til samisk språk og kultur. Målsetningen for politikere og embetsmenn var at samer og kvener skulle fornorskes og assimileres. Disse holdningene dominerte norsk politikk helt fram til etter 2. verdenskrig.

Når det gjaldt retten til land og vann i området var det innenfor norsk embetsverk en klar holdning at Kongen, altså staten Norge, var grunneier. Befolkningens bruk var «tålt bruk» og skjedde på grunnlag av Kongens velvilje og tillatelse. Det er sannsynlig at folk utnyttet naturressursene i sine nærområder uten å ha et bevisst forhold til spørsmålet om hvem som var grunneier. Samtidig forholdt de seg til at staten kunne utstede skjøte

og etablere private utmål og festekontrakter.

Det fins lovgiving tilbake til 1700-tallet (Lappekodisillen 1751) som beskriver og regulerer rettigheter til bruk av landet, og i 1775 kom den første jordsalgslovgivningen - «Kongelige resolusjon ang. Jorddelingen i Finmarken...» Senere er lovverk om bruk av reinbeiter og om jordsalg blitt justert i flere omganger. I 1993 ble Finnmark jordsalgskontor lagt direkte under Statskog SF. Dette skjedde da det tidligere Direktoratet for statens skoger ble statsforetak.

Mange og lange utredninger er foretatt i årenes løp og mange forhold rundt retten til bruk og eierskap av grunn har vært omdiskutert. En ting er likevel hevet over tvil. Forholdene i Finnmark var vesentlig annerledes enn i landet for øvrig.

3. Ny respekt for samisk identitet og kultur

Deltagerne ved det første samiske landsmøtet i februar 1917, utenfor Metodistkirken i Trondheim.
Foto: Schrøder/Saemien Sijtes fotoarkiv

Tidlig på 1900-tallet vokste det fram en bevissthet om behovet for å ivareta samiske kulturelle- og økonomiske interesser. Den første samiske foreningen ble stiftet 1904 i Sverige. Samemøtet som ble holdt i Trondheim i 1917 var det første samiske landsmøtet, med deltagelse både fra Norge og Sverige.

Det var likevel først etter 2. verdenskrig at det samepolitiske arbeidet for alvor skjøt fart. Det ble tatt et oppgjør med tidligere tiders raseteorier og det framsto som legitimt å være same og forfekte samiske interesser. Det ble samtidig erkjent på politisk hold at det var

behov for å se nærmere på ulike forhold

Høyesteretts-justitiarius Carsten Smith.
Foto: snl.no

knyttet til samene. I 1956 ble det derfor av Regjeringen Gerhardsen oppnevnt en egen komite for å utrede «prinsipielle sider av samfunnsspørsmål knyttet til samene». Selv om denne «Samekomiteen» ikke førte til store umiddelbare endringer i praktisk politikk, begynte det å rulle en «samepolitisk snøball». Rett til undervisning i samisk språk, egen videregående skole, og opprettelsen av Nordisk Samisk Institutt er alle begivenheter som bekreftet framveksten av en ny samisk selvbevissthet og et nytt politisk klima.

På mange måter kulminerte det som er beskrevet som «kampen mot den gamle fornorskingspolitikken» med Altasaken i 1978 til 1981. Denne saken førte til en rekke utredninger og politiske prosesser. I 1979 ble det tatt norsk initiativ til å løfte fram urfolks interesser i FN-systemet. Samerettsutvalget under ledelse av

Carsten Smith ble oppnevnt i 1980 og la fram sin første innstilling i 1984. Sameloven kom i 1987. Sametinget ble etablert og Grunnloven ble endret i 1988. Samtidig med dette ble ILO konvensjonen om urfolk og stammefolk utarbeidet og vedtatt av ILO i Genève juni 1989. Denne konvensjonen ble ratifisert av Stortinget 19. juni 1990.

Felles for de begivenhetene som fant sted i denne perioden, særlig i 1970- og 80-årene, er at man fikk etablert et positivt samisk selvbilde og en bredere anerkjennelse av samiske kulturelle og materielle rettigheter.

4. Diskusjon rundt Finnmarksloven

Sametinget 2005 - 2009.

Samerettsutvalget leverte i 1997 en offentlig utredning (NOU) om «Naturgrunnlaget for samisk kultur» og fremmet forslag om «et nytt grunneierorgan for Finnmark». Denne utredningen danner bakgrunn for en fem år lang politisk prosess som kulminerte i 2003 ved at Regjeringen Bondevik la fram proposisjon om en Finnmarkslov med opprettelse av Finnmarkseiendommen. Dette lovarbeidet tok utgangspunkt i de helt spesielle eiendoms- og rettighetsforholdene som eksisterte i Finnmark og i de forpliktelsene Norge hadde til å ivareta samiske rettigheter. Det skulle ta ytterligere to år med diskusjon, uenighet og usikkerhet før Finnmarksloven ble endelig vedtatt i Stortinget 17. juni 2005.

Lovforslaget ble umiddelbart møtt med sterk motstand fra Sametinget som mente at forslaget ikke var i samsvar med folkeretten. Sametingets påpeking av denne

mangelen førte til at Regjeringen oppnevnte to professorer; Hans Petter Graver og Geir Ulfstein fra Juridisk fakultet ved Universitetet i Oslo, til å utrede Norges internasjonale forpliktelser innenfor dette området. Konklusjon på deres utredning var at lovforslaget ikke i tilstrekkelig grad oppfylte ILO-konvensjonens krav.

Manglene i forslaget til en finnmarkslov gjorde at Stortingets justiskomiteé inviterte Sametinget og Finnmark fylkeskommune til konsultasjoner. Resultatet ble blant annet at loven fikk et nytt kapittel som omhandler kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter. Loven slo fast at det skulle opprettes en egen Finnmarkskommisjon og en egen utmarksdomstol for Finnmark.

I tillegg ble det gjort noen endringer i andre kapitler, blant annet ved at loven fikk en bestemmelse om at grunnen og naturressursene i fylket

skulle forvaltes «særlig som grunnlag for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv».

Stortinget fjernet kravet om bosted i Norge og ga «enhver på Finnmarkseiendommens grunn adgang til jakt og fangst av småvilt og fiske i vassdrag med stang og håndsnøre samt plukking av multer til egen husholdning». Begrunnelsen for denne endringen var hensynet til Norges forpliktelsene etter EØS-avtalen. En annen prinsipiell endring var at departementet ble gjort til ankeinstans for innskreninger i adgangen til å utnytte fornybare ressurser.

For å sikre at loven var i tråd med folkeretten fikk man ulike avstemningsregler mellom områder innenfor og utenfor kommunene Karasjok, Kautokeino, Nesseby, Porsanger og Tana. Ved stemmelikhet ved arealinngrep i disse kommunene ble det etablert

en ordning der en av fylkestingets oppnevnte medlem ikke deltar i behandlingen av inngrepet. I de andre kommunene deltar ikke en av Sametingets oppnevnte medlemmer. Sametinget ble dessuten gitt hjemmel til å utarbeide «retningslinjer for endret bruk av utmark».

I sum betyr Stortingets endringer at loven ble i samsvar med folkerettens krav, noe som innebar at loven samtidig med å gjelde likt for alle innbyggere i Finnmark også innfridde Norges forpliktelse

til å sikre samene som urfolk nødvendig innflytelse på forvaltningen av land og vann i Finnmark.

Finnmarkseiendommens selvstendige handlefrihet ble noe svakere enn opprinnelig foreslått av Regjeringen. Det gjaldt særlig handlingsrommet til å kunne begrense adgangen til jakt og fiske for tilreisende, der det ble innført en klageordning på reguleringer fastsatt av FeFo.

Før Stortinget foretok den endelige

beslutning i juni 2005 ble lovutkastet fra justiskomiteen behandlet i Sametinget og i fylkestinget. Sametinget vedtok enstemmig å støtte lovforslaget, mens fylkestinget støttet med stort flertall.

Finnmarksloven var omstridt på mange hold, og frontene i offentlig debatt kunne ofte være steile. Likevel kan en slå fast at **Finnmarksloven og etableringen av FeFo var solid demokratisk forankret. Reformen var støttet og vedtatt av tre «ting»: Sametinget, Finnmark fylkesting og Stortinget.**

5. Mer enn symbolhandling og en formalitet

Offentlig debatt på den tid Finnmarksloven var til behandling viste at det åpenbart var mange motstandere av denne loven, men premissene var svært forskjellige. Noen mente loven gikk for langt i å vektlegge spesielle samiske rettigheter, andre mente at loven ikke gikk langt nok. Noen så også på overføring av statens grunn til den nye virksomheten som en unødvendig formalitet og mest som en politisk symbolhandling uten nevneverdige konsekvenser.

I rapporten «Finnmarkseiendommen under lupen» beskriver Norut likevel eiendomsoverdragelsen som en begivenhet med mulighet for vidtgående konsekvenser. «Etableringen av FeFo utgjorde en stor endring i forvaltningen av Finnmarks arealer og ressurser som de færreste klarte å se rekkevidden av».

I det tidligere forvaltningsregime opptrådte Statskog som grunneier på vegne av staten, og jordsalgsstyret hadde begrensede muligheter til å bruke grunneierretten til aktiv utvikling av Finnmark. Statskog hadde innenfor Jordsalgsloven små muligheter til å drive en aktiv forvaltning av fylkets ressurser og arealer. Statens rolle som forvaltningsorgan ble ivaretatt av Fylkesmannen. Norut pekte på at skillet mellom staten som grunneier

Norut rapporten hovedkonklusjon viser at FeFo har utført sitt samfunnsoppdrag på en bra måte. Foto: FeFo arkiv

og offentlig forvaltningsorgan var uklart ved at Fylkesmannen hadde en dobbeltrolle, også som leder av jordsalgsstyret. Konsekvensene var i alle fall at Staten framsto som en forsiktig og passiv eier.

Det nye eierskapet til arealer og naturressurser i Finnmark skapte en ny aktør og nye virkemidler for å ivareta interessene til Finnmarks innbyggere, samisk kultur og bærekraftig ressursforvaltning. Ikke bare ble ressursene styrt fra Finnmark, resultater og

verdiskaping ble også værende i fylket.

Finnmarksloven gir et betydelig handlingsrom, som i første rekke kan utnyttes til å skape verdier som sikrer bosetting og det kulturelle mangfoldet i Finnmark. Der er gjennom utnyttelsen av dette handlingsrommet Finnmarksloven gir en endring i forhold til situasjonen før loven. De første ti årene har imidlertid styret hatt en forsiktig tilnærming med hensyn til å utnytte dette handlingsrommet.

6. Interimsperioden – «FeFo» eller «FoFe»

Jon Meløy

«Finnmarkseiendommen ble født i et klima av motsetninger og konflikt», skriver Norut. Det hersket i alle fall stor usikkerhet om hva denne nye virksomheten ville bety, og det lå store mengder politisk prestisje igjen på oppløpet fram mot den mållinjen som markerte Stortingets vedtak om Finnmarksloven i juni 2005.

Søren Karlstrøm

Interimsstyret ble utpekt før jul i 2005 og hadde sitt første møte 16. og 17. januar 2006. Valg av styreleder var den først kneika styret skulle over. Kandidatene var Egil Olli, oppnevnt av Sametinget og Erling Fløtten, oppnevnt av fylkestinget. Da ingen av disse kandidatene samlet flertall i styret, måtte Finnmarkslovens spesielle avstemningsregler tas i bruk. Siden 2006 var partallsår ble Egil Olli, som var oppnevnt av Sametinget, utpekt til Finnmarkseiendommens første styreleder.

Sverre Pavel

Uenigheten om ledervervet var likevel ikke nødvendigvis representativ for samarbeidsklimaet i styret. Arbeidet med viktige symboler som logo og forkortelse av navn viser at viljen til enighet var stor. Jon Meløy, FeFos første direktør, beskriver dette slik:

«Forkortelsen FeFo er en sammenstilling og forkortelse av det norske – og det samiske navnet Finnmarkseiendommen og Finnmarkkuopmodat. En kuriositet er hvorfor det norske navnet Finnmarkseiendommen kommer foran det samiske navnet

Didrik Johannessen

Finnmarkkuopmodat. Det naturlige hadde kanskje vært motsatt, men styret prøvde å si FoFe og deretter FeFo og konkluderte deretter med at FeFo var lettest å si. En vilje til å inngå kompromisser var noe som preget det første styret i FeFo. Logoen ble også til med aktiv deltagelse av hele styret. Logoen symboliserer naturen, åpenhet ved at sirkelen er åpen og inneholder fargene til det norske- og det samiske flagget. En symbolikk som inkluderer og viser elementer fra både norsk - og samisk kultur.»

Da styret ble oppnevnt hadde de ingen administrasjon til å hjelpe seg, men ganske raskt ble Statskog kontaktet med en forespørsel om å stille administrasjonskapasitet til rådighet for styret i interimsperioden. Distriktssjef Søren Karlstrøm, jordsalgssjef Sverre Pavel og juridisk konsulent Didrik Johannessen i Statskog Finnmark utgjorde kjernen i denne interimadministrasjonen som fungerte fram til FeFo ble etablert 1. juli 2006.

Jon Meløy ble tilsatt som Finnmarkseiendommens første direktør i mai 2006, og tiltrådte stillingen 1. september.

Styret bestemte at publikum ikke skulle merke overgangen fra Statskog til Finnmarkseiendommen når det gjaldt den praktiske saksbehandlingen. Tidligere ordninger ble derfor i første omgang forlenget slik at overgangen skulle gå greit, noe den stort sett gjorde.

Det var likevel flere krevende saker som ble håndtert i interimsperioden. Lokalisering av den nye organisasjonen var én av disse. Sametinget ønsket at den nye virksomheten skulle lokaliseres til Lakselv, mens fylkestinget primært ønsket å videreføre den todelte administrasjonen som Statskog hadde hatt med deling mellom Vadsø og Alta. De ansatte i Statskog som skulle over til ny arbeidsgiver følte stor usikkerhet. Styret sto overfor press fra mange hold og valgte en delt løsning: Hovedkontoret ble langt til Lakselv, eiendoms-avdelingen ble værende i Vadsø, mens økonomi-avdelingen ble lokalisert til Alta. Organisasjonens avhengighet av å beholde nøkkelkompetanse, som ikke var villig til å flytte, ble en avgjørende årsak til den pragmatiske løsningen på lokaliseringen.

Da direktør Jon Meløy startet i det nyetablerte hovedkontoret i Lakselv var han eneste ansatte med arbeidsplass der. Etablering av en stab og en ny utmarksavdeling hadde prioritet den første tiden. 14 tidligere ansatte i Statskog gikk i forbindelse med etableringen av Finnmarkseiendommen over til Statens Naturoppsyn (SNO). Dette innebar at det måtte rekrutteres nye folk til en utmarksavdeling.

Den organisasjons- og avdelingsstrukturen som ble valgt i 2006 har stort sett ligget fast i de ti årene FeFo har virket. I tillegg til de tre tyngdepunktene Lakselv, Vadsø og Alta var FeFo lenge også fast representert med kontor i Kirkenes, Varangerbotn og Karasjok. De to sistnevnte kontorene er nå lagt ned.

Den desentraliserte strukturen innebar at det nok tok noe tid med å få etablert en ny enhetlig administrasjon. Fordelen med de mange kontorene var likevel at FeFo var til stede i store deler av fylket. Gjennom de siste årene er det arbeidet mye med å bygge en felles identitet og organisasjonskultur i FeFo.

7. Den nye virksomheten tar form

Statskog hadde, både i kraft av det å være statelig virksomhet og kanskje noe i påvente av framtidig avklaring av situasjonen i Finnmark, utøvd en passiv eierrolle. Nå var det duket for at FeFo skulle fylle det nye handlingsrommet med en mer aktiv utøvelse av eierskapet og ressursforvaltningen.

Finnmarksloven ga noen formelle rammer og et formål med virksomheten, men i realiteten gikk styret til oppgaven med blanke ark. Det fantes ingen lignende organisasjon å ta modell av. Personalet, brukerne og myndighetene var alle usikre på hvilken fasong den nye virksomheten skulle få. Forventningene var mange og til dels sprikende.

Styret valgte å gi høy prioritet til det å sørge for at brukerne av FeFos tjenester skulle oppleve kontinuitet og trygghet og at styret og administrasjonen skulle lære hverandre å kjenne og utvikle sin egen arbeidsform.

I rapporten «Finnmarkseiendommen under lupen» gir Norut en inngående beskrivelse av diskusjonen den første tiden om åpne eller lukkede styremøter. Her sto flere hensyn mot hverandre. FeFo var ikke et vanlig offentlig forvaltningsorgan. Virksomheten hadde betydelige likhetstrekk med private bedrifter. Styret hadde også et stort behov for å bygge tillit til hverandre og avklare sin arbeidsform i den nye virksomheten. På den andre siden markerte FeFo selv at den nye virksomheten var allemannseie, noe som blant annet kom til uttrykk i informasjonsbrosjyren «Mest ditt», som ble sendt til alle husstander i fylket. Hensynet til åpen kommunikasjon med «eierne» og interessenter vant snart fram og styremøtene ble åpnet fra og med 2007.

En av de første oppgavene som den nye organisasjonen tok fatt på var

arbeidet med revisjonen av retningslinjene for forvaltning av fiske- og viltressursene. Dette startet opp umiddelbart og fikk full tyngde i løpet av 2007. Det ble lagt opp til at ulike brukergrupper ble invitert til å delta gjennom høringsutkast og møter. Den første ordningen som ble sendt ut på høring var forpakkingsordningen for lakseelvene. Deretter fulgte de andre retningslinjene fortløpende. Begrunnelsen for å utarbeide slike retningslinjer var flere: De skulle sikre en bærekraftig forvaltning av ressursene og være i tråd med Finnmarkslovens formål. Samtidig var det viktig å avklare mulig usikkerhet om Finnmarkslovens konsekvenser og gi brukerne forutsigbarhet og likebehandling. I løpet av de første årene var alle retningslinjene for forvaltning og drift gjennomgått og fastsatt.

Parallelt med gjennomgangen av retningslinjene for ressursforvaltningen gikk styret og administrasjonen i gang med å utarbeide FeFos første strategiske plan. I dette arbeidet ble det lagt vekt på å involvere fylkets innbyggere. Det ble holdt en rekke folkemøter og ført samtaler med politiske organ. Alle som måtte ønske å påvirke arbeidet med sine synspunkter ble invitert og oppfordret til å komme med innspill.

Betydningen av arbeidet med den første strategiske plan lå på tre nivåer:

- Dette ga styret og administrasjonen en anledning til å samsnake seg om sin forståelse av det oppdraget som lå i Finnmarksloven.

- Videre ga det en god mulighet til kommunikasjon med Finnmarks innbyggere og FeFos viktigste interessenter.

- Sist, men ikke minst la det grunnlag for det som er beskrevet av Norut som et «styringsmessig

taktskifte» og et «paradigmeskifte» i tenkemåte når det gjaldt forvaltning av ressurser og arealer i Finnmark, ved at FeFo nå gikk inn i rollen som en aktiv eier og med en viss markedsstilnærming av sine priser.

Jon Meløy belyser det siste punktet: *I overgangen fra Statskog til FeFo var spørsmålet om pris på fiske, jakt, ved og areal viktige. Statskog hadde på grunn av sitt omstridte eierskap til land og vann i Finnmark over en lang periode valgt og ikke å øke prisene utover konsumprisindeksen. Dette gjorde at det da FeFo ble grunneier var et stort sprik mellom verdien av areal og det arealet ble solgt for. Enkelt forklart ble arealet med en verdi på 100 000 kroner solgt for langt under det halve. Det innebar at de som var så heldig å få kjøpe areal kunne selge det videre med stor fortjeneste. Spørsmålet som ble stilt var om det var riktig å selge fellesskapets areal for under halvparten av verdien av det samme arealet. Etter grundige vurderinger ble det bestemt at prisene skulle markedsorientertes.*

Den første strategiske planen som ble vedtatt i 2007 la det første grunnlaget for den virksomheten en kjenner i dag. I forståelse med de sentrale interessentene som Sametinget og fylkestinget ble det staket ut en vei som skulle gi nye positive utviklingsimpulser i Finnmark.

Strategisk plan 2007 - 2010.

Finnmarksloven - En orientering

8. Rolleavklaring og konsensus som nødvendig

Styret i Finnmarkseiendommen 2016. Foto Eirik Palm / FeFo

Arbeidet med strategisk plan og retningslinjene for ressursforvaltning ga grunnlag for omfattende kommunikasjon med samfunnet i Finnmark. Denne prosessen viste som forventet at det var mange og til dels motstridende interesser på noen av de områdene som FeFo arbeider med.

De mange innspillene og høringsuttalelsene viste imidlertid også at det var svært sprikende forventninger om hva FeFo egentlig hadde som oppgave, og hva denne virksomheten hadde lovhjemmel eller mulighet til å gjøre noe med. Mange ønsker og krav som ble rettet mot FeFo, burde vært rettet til lovgiver (Stortinget), eller til andre myndighetsorganer.

Kunnskapen om FeFos formelle posisjon og rolle i samfunnet var åpenbart mangelfull. Et eksempel på saker som belyser dette er kravet om forbud mot utlendingers fiske utenfor en sone på fem kilometer fra riksvei. FeFo fikk mye kritikk for ikke å ha videreført bestemmelsen om at

utledninger bare kunne fiske innenfor en avstand på fem kilometer fra riksveiene. En grundig vurdering av dette spørsmålet, med innhenting av eksterne juridiske vurderinger, konkluderte med at gjeninnføring av forbudet ikke kunne skje med hjemmel i Finnmarksloven. Den samme konklusjonen ble også trukket av FeFos kontrollkomité, det organ som har som oppgave å kontrollere at virksomheten i Finnmarkseiendommen drives i samsvar med Finnmarksloven og annen lovgivning. (Kontrollkomiteen består av tre medlemmer, en oppnevnt av Sametinget, en fra fylkestinget og ett medlem som er oppnevnt av staten.)

Saker og ønsker som lå åpenbart utenfor Finnmarkseiendommens mandat er for så vidt enkle å håndtere, men både styret og administrasjonen kunne nok oppleve at presset fra irrelevante forventninger var krevende. Slike misforståelser avdekket også et behov for informasjon om lovens innhold og om FeFos faktiske rolle.

Selv om enkelte ønsker og krav falt utenfor virksomhetens mandat, sto en tilbake med mange reelle og vanskelige saker som administrasjonen og styret måtte behandle og avgjøre. Styret består av representanter som er oppnevnt av to ulike politiske organer; tre fra hver. Selv om styreleder har dobbeltstemme slik at en formelt kan oppnå flertall i saker hvor det er uenighet i styret, tilsier situasjonen at styret må søke konsensus, finne samlende løsninger. Noe annet ville svekke FeFos handlekraft og omdømme. Et samstemt styre har stor og selvstendig makt så lenge en ikke bryter forutsetningene i Finnmarksloven.

Styrets arbeid de første årene var preget av bevissthet om dette og de sto sammen om det meste. Jon Meløy beskriver situasjonen slik:

Arbeidet i styret hadde i løpet av få år utviklet seg i positiv retning og var preget av et godt samhold og stor grad av enighet. Styret diskuterte seg fram til enighet i alle store saker.

9. Tillitskonflikten i 2009

Styrets sterke stilling, gjennom å stå sammen bak sine beslutninger, gjelder imidlertid bare så lenge oppnevningsorganene ikke setter foten ned. Finnmark fylkesting og Sametinget har formell rett til, uavhengig av hverandre og når som helst, å bytte ut styremedlemmer som de ikke har tillit til.

I løpet av 2009 oppsto en situasjon med manglende tillit mellom Finnmark fylkeskommune og styret i FeFo. En av sakene som ble diskutert var opprettelsen av Finnmark Kraft. Helt siden FeFo ble opprettet var det stor interesse for både småkraftutbygging og vindkraftutbygging i fylket. Mange interesserte kraftprodusenter var på frierferd til FeFo.

Styret i FeFo var opptatt av lokalt eierskap. Etter deres mening hadde sørnorske og utenlandske firmaer vært dominerende på eiersiden innenfor nesten all virksomhet i Finnmark. Både styret og administrasjonen var opptatt av å bruke sin grunneiermakt i Finnmark til å styrke lokalt eierskap ved utnyttelse både av de fornybare- og de ikke fornybare ressursene.

Jon Meløy beskrev situasjonen som oppsto slik: *Det politiske miljøet i Finnmark ble «tatt på sengen» da FeFo innledet et samarbeid med de lokale kraftselskapene om etablering av Finnmark Kraft som fikk opsjon på vindkraft og vannkraftutbygginger i fylket.*

Håndteringen av denne saken førte til at et flertall i Finnmark fylkesting ikke lenger hadde tillit til to av de fylkesoppnevnte styrerepresentantene. I mars 2009 skiftet de ut styreleder Erling Fløtten (Ap) og styremedlem Tormod Bartholdsen (H). I tillegg valgte Sametinget etter sametingsvalget høsten 2009 å oppnevne tre nye styremedlemmer. Dette innebar at det fra årsskiftet 2010 kun var Inga Manddal igjen i styret av de som var med fra starten i 2006.

Denne saken viser viktigheten av at FeFo har en god dialog med oppnevningsorganene og finnmarkssamfunnet for øvrig, og at prinsipielle saker forankres godt før beslutninger tas.

10. Finnmarkseiendommen under lupen arbeidsform

I 2010 ble det foretatt en evaluering av FeFos virksomhet fra etableringen i 2006 og fram til januar 2010. Norut i Alta sto for oppdraget. Formålet med denne evalueringen var å undersøke om FeFo hadde utført sitt samfunnsoppdrag i samsvar med Finnmarksloven og hvordan dette var fulgt opp i den første strategiske planen.

Tidspunktet for denne evalueringen passet bra. Interimsperioden var et tilbaketrukket stadium, virksomheten og organisasjonen hadde fått sin form og det var etablert samhandling mellom FeFo, kunder, brukere og interessenter. Konklusjonen på rapporten fra Norut var klar:

FeFo har i det store og hele utført sitt samfunnsoppdrag på en bra måte. FeFo har vært spesielt god på den delen av oppdraget som går på å følge opp loven og dens intensjon, og har lagt et godt grunnlag for gode interne rutiner og prosesser. Den delen av samfunnsoppdraget som er rettet mot FeFos omgivelser, det å nå ut med sitt budskap og ha gode relasjoner til omverden, har etter vår mening et forbedringspotensial.

En litt billedlig beskrivelse av situasjonen kan være som følger: Gjennom FeFos fire første år var virksomheten godt etablert og i vekst. Ikke bare var kjølen strukket, skipet seilte og var på rett kurs. En

kunne likevel konstatere noen gjenstridige bølger i sjøen - og kanskje noen skjær - delvis i form av fortsatt prinsipiell motstand mot den endringen som fant sted i 2006, og delvis fordi kunnskap om Fefos faktiske arbeid og forutsetninger ikke var godt nok distribuert til folk i Finnmark.

11. Fra oppbygging til ordinær drift

Jan Josef Olli

Virksomheten i FeFo hadde funnet sin form i den forstand at arbeidet nå kunne konsentreres om den praktiske forvaltningsoppgaven. Det nye styret under ledelse av Harald Larssen gjennomgjikk evalueringsrapporten fra Norut, og vedtok i 2010 å revidere Strategisk plan. Denne revisjonen ga grunnlag for omfattende dialog med samfunn og interessenter. Den reviderte planen utdyper og presiserer noen saksområder, den presiserer blant annet at FeFo skulle nå sine mål gjennom å være en aktiv grunneier og ha god dialog med myndigheter og brukergrupper. Den reviderte

Strategisk plan som ble vedtatt 2011, innebærer ingen markert endring. Den stadfestet kursen som det første styret tidligere hadde valgt.

I årsmeldingen for 2011 slås følgende fast:
I 2011 har arbeidet i FeFo vært preget av stabilitet. FeFo har i løpet av sine drøye fem år fått på plass retningslinjer og praksis for forvaltning av de ulike grunneierressursene i Finnmark.
Vi er nå i den periode hvor Harald Larssen var styreleder, fra mars 2009 til ut 2013, uavhengig av om det var partallsår eller oddetallsår. Det indikerer at styret var godt samstemte og at de hadde tillit til hverandre uavhengig av hvem som hadde oppnevnt dem.
I september 2012 gikk åremålet for direktør Jon Meløy gikk ut. Han hadde i god tid før dette meddelt styret at han ønsket å gå av som direktør og gå over i annen stilling i FeFo. Etter en omfattende tilsetningsprosess ble Jan Olli tilsatt som ny direktør for perioden fram til 1. september 2018.

Selv om perioden etter 2011 kan karakteriseres som stabil, betyr ikke

det at det var stillstand og ro i og rundt FeFo. Saksmengden økte og små og store interessekonflikter preget arbeidsdagen.

FeFo lever midt i en verden av interessenter og brukere som alle med en viss rett føler at de eier FeFo. Relasjonsbygging og kunnskapsformidling er derfor en permanent oppgave og utfordring som hele tiden krever mye av styre og administrasjon. Spesielt viktig, og noen ganger krevende, var det å sørge for god nok dialog og forståelse med oppnevningorganene Sametinget og Finnmark fylkesting.

Det ligger i sakens natur at slike politiske organer skal drive politikk og at politikere har rett og plikt til å markere seg. Med det styringssystemet FeFo har, kreves det stor bevissthet om innholdet i styrerollen og det kreves innsats for å skape god nok forståelse og aksept for grunnleggende langsiktige felles interesser hos de sentrale interessentene og aktørene. Både styret og administrasjonen har lagt vekt på dette.

12. Forholdet til Finnmarkskommisjonen

Finnmarksloven slo fast at det skulle opprettes en egen rettighetskommisjon for Finnmark. Finnmarkskommisjonen ble oppnevnt i 2008. Den har som oppgave å utrede bruks- og eierrettigheter på FeFos grunn.

FeFo sitter på mange dokumenter og opplysninger fra tidligere tider som kan bidra til å belyse saker som Finnmarkskommisjonen arbeider med. På forespørsel fra kommisjonen leverer FeFo relevant informasjon, men FeFo unngår å prosedere bestemte løsninger før kommisjonens rapporter foreligger.

De bærende prinsippene for hva FeFo skal vektlegge ved behandling av Finnmarkskommisjonens rapporter har vært behandlet i styret ved flere anledninger. Kort sammenfattet har styret lagt til grunn at dersom det er noen som med hjemmel i norsk lov har rettigheter på FeFo-grunn så skal disse anerkjennes. Samtidig må FeFo, som forvalter av fellesskapets verdier, påse at det foreligger tilstrekkelig dokumentasjon for disse rettighetene, slik at ingen tildeles rettigheter de ikke har i henhold til gjeldene lov og rett.

Finnmarksloven pålegger FeFo å ta stilling til konklusjonen i Finnmarkskommisjonens rapporter. FeFo er også pålagt å være part i saker som reises for Utmarksdomstolen for Finnmark. I henhold til loven skal FeFo ivareta fellesskapets interesser og interessene til det samiske folk som urfolk. Derfor legger FeFo ned betydelige ressurser i dette arbeidet. Det er viktig å forsikre seg om at ingen får rettigheter urettmessig. Saker hvor FeFo går i mot kravene som er reist overfor Finnmarkskommisjonen kan prøves for Utmarksdomstolen. I de tilfeller FeFo går med på kravene, avsluttes saken og det vil være svært vanskelig å endre på dette dersom avgjørelsen i ettertid skulle vise seg å være feil.

De første resultatene av

Finnmarkskommisjonens medlemmer: Hilde Agathe Heggelund, Kjell Næss, Anne Marit Pedersen, Jon Gauslaa (leder) og Ole Henrik Magga.

Foto: Finnmarkskommisjonen.no

Finnmarkskommisjonens arbeid forelå i form av en rapport om rettighetsforholdene på Stjernøya og Seiland. Rapporten førte til at flere av partene sa seg uenige i konklusjonene og fremmet sak for Utmarksdomstolen. Stjernøya-saken ble den første for denne domstolen, som avsa sin dom høsten 2015. FeFo vant der fram med sitt standpunkt, som for øvrig var i overensstemmelse med kommisjonens konklusjoner.

Finnmarkskommisjonens arbeid og rapporter innebærer et betydelig arbeid for FeFo. For å behandle disse

sakene ble det i 2013 opprettet en egen intern arbeidsgruppe med direktøren som leder og daværende seniorrådgiver Jon Meløy som sekretær. Begrunnelsen for opprettelsen av en slik arbeidsgruppe var sakens viktighet og behovet for en grundig gjennomgang av disse sakene.

Avklaring av rettighetsforholdene på den grunn som FeFo i dag står som eier av pågår nå for fullt. Så langt har Finnmarkskommisjonen utredet ferdig fire felt, ytterligere tre er under arbeid og mange områder gjenstår.

Pollen på Stjernøya. Foto: Jan Henrik Hætta

13. Utviklingen på de respektive virksomhetsområdene

Beskrivelsen av Finnmarks-eiendommens ti første år må ta utgangspunkt i en gjennomgang av historie, politikk, planer og prosesser.

Dette er nødvendig for å forstå denne

13.1 Grunn og rettigheter

FeFos eiendom i Finnmark utgjør 46 millioner dekar (mål). Forvaltningen av disse arealene innebærer stor aktivitet, blant annet knyttet til festekontrakter, salg av tomter, utvikling av eiendommen og avklaring av rettighetsforhold. Antallet festekontrakter på Finnmarkseiendommens grunn er over 12 000.

Alle kontrakter og løpende saker måtte håndteres fra FeFos første dag. Personell, kompetanse og systemer ble overført fra Statskog slik at overgangen gikk sømløst sett fra brukernes ståsted.

Styret vedtok allerede i sin første strategiske plan at FeFo skulle gjennomføre en mer aktiv eiendomsforvaltning og at prisene på de tjenestene FeFo leverte gradvis skulle reflektere utviklingen av markedsprisene på tilsvarende tjenester. Samtidig har FeFo hele tiden vært bevisst på å ikke drive opp prisene ved å være prisledende på sine produkter. Senest er dette presisert i den strategiske planen

13.2 Næring og utvikling

Det har hele tiden foregått betydelig næringsvirksomhet på Finnmarkseiendommens arealer og med grunnlag i lokale naturressurser. Reindrift, landbruk, ulike typer mineralvirksomhet, energi- produksjon og reiselivsaktiviteter foregår på FeFos grunn. I styrets siste strategiske plan understrekes det at **FeFo skal bidra til utvikling av både ny og tradisjonell næringsvirksomhet**

virksomhetens helt spesielle konstitusjon og karakter. En skal likevel ikke glemme at **FeFos virksomhet egentlig dreier seg om produksjon, forvaltning og verdiskaping på grunnlag av**

som ble vedtatt av styret i desember 2015.

Årlig mottar FeFo i underkant av 1500 søknader om tillatelser til bruk av grunn i en eller annen form. Det dreier seg om alt fra søknader om kjøp av grunn til bolig- og hyttetomter og overføring av festerett. Det ble tidlig vedtatt som FeFos politikk at en ønsket å samarbeide tett med kommunene om håndtering av slike saker. Søknader om utbygging i konflikt med kommunenes arealplaner skulle avslås.

Saksmengden har vært relativt stabil for perioden sett under ett. På ett område er det imidlertid en klar økning. Antallet jordskiftesaker, hvor FeFo er stevnet som part, har økt hvert år og er fordoblet fra under 15 saker i året til nå å være kommet opp i over 30. Dette er saker som ofte krever mye kapasitet og kompetanse i FeFos administrasjon.

Finnmarkskommisjonens arbeid og rapporter medfører også sterk økning i arbeidet med å belyse og vurdere aktuelle rettigheter på

basert på ressursene på Finnmarkseiendommen. Dette skal skje både gjennom eierskap og partnerskap og på en slik måte at samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, nærings-utøvelse og samfunnsliv sikres.

I perioden er det foretatt taksering av all barskog i Finnmark. Noe tømmer foredles på små lokale sagbruk, men storparten brukes til

Finnmarks naturressurser - og først og fremst for folk i Finnmark.

På denne bakgrunn er det naturlig å se nærmere på utviklingen innenfor de respektive virksomhetsområdene.

Finnmarkseiendommens grunn. Noen slike saker kommer også opp for Utmarksdomstolen for Finnmark.

I tillegg til å behandle løpende enkeltsaker har FeFo lagt vekt på å utvikle aktivitet på arealene. Dette er et arbeid som skjer i nært samarbeid med berørte kommuner og aktuelt næringsliv. Slik eiendomsutvikling omfatter alt fra nye hyttefelt til områder for næringslokalisering. Godt kartgrunnlag er en forutsetning for hensiktsmessig arealutnyttelse. FeFo har deltatt i et omfattende samarbeid med kommuner, Statens kartverk, Vegvesenet og andre for å framskaffe et oppdatert kartgrunnlag.

Utviklingen de siste ti årene innebærer at FeFo har gått fra det å håndtere enkeltsaker i "innkurven", til selv å bidra til utvikling av større prosjekter sammen med myndigheter og næringsliv. I siste strategiske plan sies det derfor at: **«FeFo skal i samarbeid med kommuner og andre aktører legge til rette for vekst og utvikling i Finnmark».**

bioenergi. Vinteren 2014/2015 ble det hogd om lag 14 000 kubikkmeter tømmer for dette formålet.

Mineral- og gruvevirksomhet bidrar med betydelig verdiskaping og sysselsetting i Finnmark. Denne virksomheten har stort sett vært stabil i perioden, men det arbeides med planer om ny aktivitet på FeFos grunn flere steder i fylket.

Det er særlig på energiområdet at FeFo har vært aktiv. Allerede i 2006 hadde FeFo 16 løpende kontrakter med ulike parter om utnyttelse av rettighetene til vannfall. Ellers har perioden fra 2006 vært preget av økende interesse for bygging av vindkraft. Finnmark har store tilgjengelige arealer med gode vindressurser.

FeFo utfordret de lokale kraftselskapene på ideen om etablering av et felles kraftselskap i fylket. Selskapene tok denne utfordringen og styret i FeFo besluttet i 2009 å gå sammen med disse om etableringen av Finnmark Kraft AS. Dette skulle være et rent produksjonsselskap for fornybar energi. Bakgrunnen for at styret valgte å gå inn på eiersiden i et slikt

Reindriftssamer i Kautokeino viser tradisjonelle skikker og samisk kultur til turistene. Foto: Jan Henrik Hætta / FeFo .

selskap var at FeFo ønsket å bidra til større lokalt eierskap i utnyttelsen av fylkets naturressurser. Deltakelsen i Finnmark Kraft

innebærer at FeFo er med på å investere i bygging av vindkraftanlegg som etableres på FeFos grunn.

13.3 Utmark

Alle innbyggere i Finnmark har etter Finnmarksloven rett til å utnytte naturressurser på FeFos grunn. Som grunneier styrer FeFo ressursutnyttelsen og aktivitetene på områder som jakt, fiske og uttak av lauvskog til brensel for husbehov. Utnyttelsen av disse ressursene reguleres i tillegg av generelt lovverk som viltloven, lakse- og innlandsfiskekloven med mer. Utmarksressursene i Finnmark har stor verdi og betydning, særlig for folk i Finnmark, men disse ressursene gir også adgang til jakt og fiske for folk som er bosatt utenfor fylket, og er gjennom dette med på å gi grunnlag for reiselivsnæringen.

Etter Finnmarkslovens bestemmelser har FeFo som grunneier ansvar for at naturgrunnlaget forvaltes på en bærekraftig måte. Dette innebærer at det må utarbeides og håndheves retningslinjer for ulike former for utmarksbruk.

Ved overgangen fra Statskog til FeFo var store deler av forvaltningen av jakt og fiskeressursene lite aktiv og preget av få begrensninger for de ulike brukerne. I løpet av de første par årene ble det gjennom omfattende dialog med aktuelle brukergrupper etablert

nye retningslinjer som både ivaretok hensynet til ressursgrunnlaget og til ulike brukergruppens rettigheter. Disse retningslinjene er til dels revidert flere ganger i løpet av disse ti årene. Ny kunnskap, ny teknologi og bedre samarbeid med brukerne har gitt grunnlag for stadig forbedring av forvaltningen. Dette kommer særlig fram i småviltforvaltningen, der man i løpet av det siste tiåret har gått fra fritt kortsalg i hele Finnmark til inndeling av eiendommen i jaktfelt med blant annet regulering av antall jegere i det enkelte jaktfelt.

I Finnmarksloven er det lagt opp til flere rettighetsnivåer i forhold hvor nært en er knyttet til de forskjellige ressursene. Innbyggerne i den enkelte kommune har de mest omfattende rettighetene og har for eksempel rett til å fiske med garn. På neste nivå kommer alle innbyggere i Finnmark og så på det mest generelle rettighetsnivået kommer personer bosatt utenfor Finnmark fylke. Dette betyr at aktuelle reguleringer av hensyn til bestand skal utformes slik at de som har nærhet til ressursen og tradisjonell bruk prioriteres i forhold til tilreisende jegere og fiskere.

Ved innskrenking i utnyttelsen av

fornybare ressurser skal det i følge Finnmarksloven tas hensyn til ulike brukergrupper. FeFos vedtak om slike innskrenkinger kan klages inn for departementet. Gjennom de ti årene FeFo har arbeidet er det sendt fire slike klager. En klage på fordeling av elgjakt, en på regulering av småviltjakt, en på regulering av laksefiske og en på småviltjakt for personer bosatt utenfor Finnmark. Departementet har gitt FeFo medhold i tre av disse klagesakene og gitt klageren medhold i en.

I løpet av FeFos ti første år har det i perioder vært diskusjoner og uenigheter på de fleste områder av utmarksforvaltningen. Gebyret på vedteig, rettigheter til laksefiske,

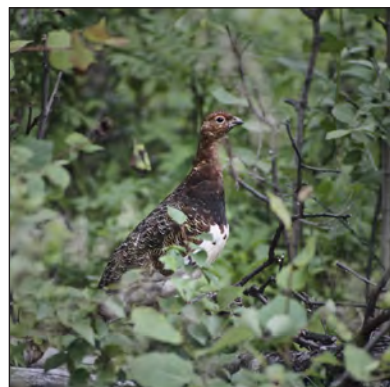

Foto: Emil Halvorsrud

retningslinjene for innlandsfiske, regulering av rypejakta og søknadskriterier og kvotefordeling innen elgjakt er eksempler på saker som til tider har vært omdiskutert. Generelt kan en si at solid faglig grunnlag og nær dialog med aktuelle brukergrupper har løst flokene på en akseptabel måte. Et nærliggende eksempel på dette er den langvarige diskusjonen om å regulere innlandsfiske for tilreisende som ikke er bosatt i Finnmark. Etter en omfattende høringsprosess i 2015 vedtok styret i januar 2016 at det åpnes for særskilt regulering i enkelte områder. De nye retningslinjene ivaretar både ressurs hensyn, lokalbefolkningens bruk og tilreisende fiskeres adgang til å fiske i Finnmark. Vedtaket er påklaget av Norsk Friluftsliv, noe som illustrerer engasjementet og meningsbrytningene som utmarksforvaltningen skapte.

Omtrent 2000 elgjegere kan hvert år glede seg over jakttilbudet på Finnmarkseiendommen. Foto: Ove Kristiansen

Det har fra enkelte hold kommet kritikk mot FeFos priser. Styret i FeFo har tidlig slått fast at jakt og fiske for finnmarkinger skal være rimelig. Denne politikken har ligget fast og bekreftes av sammenligninger som er foretatt. FeFo tilbyr elgjakt, småviltjakt og fiske til langt lavere priser enn det sammenlignbare virksomheter tar.

FeFo forpakter bort fiskeretten i omlag 50 vassdrag med laks, sjøørret og sjørøye.

Foto: Lakselv Grunneier-forening

Resultatene av en aktiv faglig basert forvaltning, med bestandsregistreringer og dialog med de aktuelle brukerne, synes på statistikken over avkastningen på de enkelte områdene. Det vil alltid være naturlige årlige variasjoner for både fiske og jakt, men trendene viser en positiv utvikling på de aller fleste områdene.

13.4 Friluftsliv og Grønne midler

IL ILAR friluftscamp. FeFo har siden 2007, gjennom Grønne midler bidratt med over 9 millioner kroner til lokale lag og foreninger i hele Finnmark. Foto: IL ILAR

Selv om ordet friluftsliv ikke er eksplisitt nevnt i Finnmarkslovens formålsparagraf er det naturlig å engasjere seg i tilrettelegging og stimulans av slik aktivitet på Finnmarkseiendommen. Styret i FeFo vedtok derfor i 2007 egne

retningslinjer for Grønne midler. Formålet med disse midlene er å stimulere til økt friluftsliv for alle grupper i befolkningen som grunnlag for trivsel og bedre folkehelse. Etter at ordningen ble etablert er det delt ut nærmere ti

millioner kroner av overskuddet fra driften av Finnmarkseiendommen til mer enn 650 ulike prosjekter som stimulerer til aktivitetsrettede tiltak i naturen. Tiltak som fremmer det familievennlige og daglige friluftslivet i nærområdene er

prioritert. I tillegg er det lagt vekt på å tilrettelegge for grupper med særlig behov.

Eksempler på tiltak som har fått støtte er:

- merking av turstier, turorientering, turkart og lignende
- friluftscamper for barn og ungdom

- turmarsjer og turskirenn
- kurs og opplæring innenfor jakt, fiske og friluftsliv.

Frivillige lag og foreninger, velforeninger, bygdelag og organisasjoner som har lokallag i flere enn fem kommuner i Finnmark, kan søke om støtte til tiltak på vegne av sine lokallag.

Utdeling av midler for stimulans av aktivitet og friluftsliv har vært forankret i FeFos strategiske planer. Senest er dette kommet til uttrykk i styrets vedtak fra desember 2015, hvor det heter at;

«FeFo skal fremme og legger til rette for utmarkshøsting, friluftsliv og folkehelse i et likestillings- og generasjonsperspektiv».

14. Strategisk plan 2015

Etter nok en omfattende høringsprosess vedtok styret i FeFo den 15. desember 2015 en ny strategisk plan. Denne planen har mange felles trekk med de to foregående planene. På sett og vis kan en si at den markerer at virksomheten nå har funnet sin form og at den har befestet sin stilling i forhold til myndigheter og brukergrupper i Finnmark.

Det er likevel grunn til å peke på at den nye strategiske planen strekker ambisjonene om FeFos rolle og betydning lenger enn det som er gjort tidligere. Visjonen er, foruten å utvikle Finnmarkseiendommens verdier, også rettet mot det å spille en rolle i forhold til økt verdiskaping og eierskap i Finnmark. I planens hovedmål uttrykkes det blant annet at **FeFo skal legge til rette for utvikling som skaper attraktive og levedyktige samfunn i Finnmark, herunder samiske samfunn.**

Rammen for det hele er fortsatt knyttet til at FeFo skal bidra til å styrke kulturmangfold og identitet.

Bakgrunnen for at FeFo strekker ambisjonene lenger når det gjelder det å spille en aktiv rolle i samfunns- og næringsutvikling er for det første at Finnmarkseiendommens ressurser gir grunnlag for å ta en slik rolle. For det andre springer dette ut av en erkjennelse om hvordan Finnmarkslovens formål best kan oppnås.

Lovens formål er å legge til rette for at grunn og naturressurser i Finnmark fylke forvaltes på en balansert og økologisk bærekraftig måte til beste

for innbyggerne i fylket og særlig som grunnlag for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Finnmarkslovens formål kan dypst sett bare oppnås om FeFo også medvirker til å skaper en positiv nærings- og befolkningsutvikling i Finnmark. Også grunnlaget for bevaring og utvikling av samisk kultur er avhengig av livskraftig bosetting i fylket og at det skapes nye arbeidsplasser i tradisjonelle og nye næringer. FeFo prioriterer, gjennom eierskap og partnerskap, å medvirke til slik næringsutvikling og økt verdiskaping i Finnmark.

FeFo er en enestående virksomhet uten noe eller noen som den kan sammenlignes med.

Vi har arbeidet i ti år. Mye er

videreført fra tidligere tider og mye er utviklet slik at vi i Finnmark kan ha større nytte og glede av vårt ressursgrunnlag. Det pågår også et viktig arbeid med å avklare ulike rettigheter som mange har på Finnmarkseiendommen. FeFo bidrar til at slike rettigheter, enten de er individuelle eller kollektive, blir avklart og respektert.

En kjerneverdi for FeFo, utledet av Finnmarkslovens formål og nedfelt i strategisk plan, er at Finnmarkseiendommen skal forvaltes i et evighetsperspektiv på vegne av framtidige generasjoner.

Strategisk plan 2015

FeFo grønne midler bidrar til bo- og trivselstiltak blant mange innbyggere i Finnmark. Foto: Lena Kristiansen

FeFo

<http://www.fefo.no> / tlf 09975

Følg FeFo på sosiale medier:

facebook

twitter

Instagram